

BOODSCHAP VAN DE HEILIGE VADER
FRANCISCUS
VOOR DE VIERING VAN DE
52STE WERELDVREDEDAG

1 JANUARI 2019

Goede politiek staat ten dienste van de vrede

1. *“Vrede aan dit huis!”*

Toen Jezus zijn leerlingen uitzond, zei Hij tegen hen: “Laat in welk huis gij ook binnengaat uw eerste woord zijn: Vrede aan dit huis! Woont daar een vredelievend mens, dan zal uw vrede op hem rusten; zo niet dan zal hij op u terugkeren” (Luc. 10, 5-6).

Vrede aanbieden is de kern van de zending van de leerlingen van Christus. En dit aanbieden is gericht tot allen, mannen en vrouwen, die hopen op vrede te midden van de drama’s en het geweld van de menselijke geschiedenis.¹ Het “huis” waarover Jezus het heeft, is ieder gezin, iedere gemeenschap, ieder land, ieder continent, in hun eigenheid en hun geschiedenis; vóór alles is het iedere persoon zonder onderscheid of discriminatie. Het is ook ons “gemeenschappelijk huis”: de planeet waarop God ons heeft geplaatst om te wonen en waarvoor wij geroepen zijn met toewijding de zorg op ons te nemen.

Moge dit dan ook mijn wens zijn aan het begin van het nieuwe jaar: “Vrede aan dit huis!”.

2. *De uitdaging van een goede politiek*

Vrede is gelijk aan de hoop waarover de dichter Charles Péguy spreekt;² zij is als een broze bloem die tracht te ontluiken te midden van de stenen van het geweld. Wij weten het: het zoeken naar macht om elke prijs leidt tot misbruik en ongerechtigheid. Politiek is een fundamenteel middel om de maatschappij en instituten op te bouwen, maar wanneer zij door degenen die haar bedrijven, niet wordt beleefd als een dienst aan de menselijke collectiviteit, kan zij een instrument van onderdrukking, marginalisering en zelfs vernietiging worden.

¹ Vgl. Luc. 2, 14: “Eer aan God in den hoge en op aarde vrede onder de mensen in wie Hij welbehagen heeft”.

² Vgl. *Le Porche du mystère de la deuxième vertu*, Parijs 1986.

“Als iemand de eerste wil zijn, moet hij de laatste van allen en de dienaar van allen zijn” (Mar. 33, 35), zegt Jezus. Zoals de heilige paus Paulus VI onderstreepte, betekent de politiek serieus nemen op haar verschillende niveaus - lokaal, regionaal, nationaal en mondiaal - de verplichting van iedere mens te bevestigen om de concrete werkelijkheid en de waarde van de vrijheid van keuze te erkennen die hem wordt geboden om samen het welzijn van de stad, de natie, de mensheid te verwezenlijken”.³

De functie en de verantwoordelijkheid van de politiek vormen namelijk een voortdurende uitdaging voor allen die de opdracht krijgen het eigen land te dienen, allen die er wonen, te beschermen en voorwaarden te scheppen voor een waardige en rechtvaardige toekomst. Wanneer zij wordt gerealiseerd met een fundamenteel respect voor het leven, de vrijheid en de waardigheid van de persoon, kan de politiek waarlijk een uitstekende vorm van naastenliefde worden.

3. Naastenliefde en menselijke deugden voor een politiek ten dienste van de mensenrechten en de vrede

Paus Benedictus XVI herinnerde eraan dat “iedere christen geroepen is tot deze naastenliefde, op de wijze van zijn roeping en naar zijn invloed in de *polis*. [...] Als de inzet voor het algemeen welzijn door de liefde is bezield, heeft die een hogere waarde dan alleen wereldlijke, politieke inzet. [...] Als het handelen van de mens op aarde door de liefde geïnspireerd en ondersteund wordt, draagt het bij tot de opbouw van de universele stad van God, waar de geschiedenis van de menselijke familie naartoe op weg is”.⁴ Het is een programma waarin alle politici van elke cultuur of godsdienst zich kunnen vinden, als zij samen willen werken voor het welzijn van de menselijke familie door de menselijke deugden te beoefenen die ten grondslag liggen aan een goed politiek handelen: gerechtigheid, rechtvaardigheid, wederzijds respect, oprechtheid, eerlijkheid, trouw.

Wat dit betreft, is het de moeite waard de “zaligsprekingen van de politicus” te vermelden die door de Vietnamese kardinaal François-Xavier Nguyen Van Thuan, die gestorven is in 2002 en een trouwe getuige van het evangelie is geweest, werden voorgehouden:

Zalig de politicus die een hoogstaand idee over en een diep besef heeft van zijn rol.

Zalig de politicus van wie de persoon geloofwaardigheid weerspiegelt.

Zalig de politicus die werkt voor het algemeen welzijn en niet voor zijn eigen belang.

Zalig de politicus die trouw consequent blijft.

Zalig de politicus die de eenheid verwezenlijkt.

Zalig de politicus die zich inzet voor de verwezenlijking van een radicale verandering.

Zalig de politicus die weet te luisteren.

³ Apost. brief *Octogesima adveniens* (14 mei 1971), 46.

⁴ Encycl. *Caritas in veritate* (29 juni 2009), 7.

Zalig de politicus die niet bang is.⁵

Iedere hernieuwing van functies op basis van verkiezingen, iedere electorale termijn, iedere fase van het openbaar leven vormt een gelegenheid om naar de bron terug te keren en naar de referentiepunten die de gerechtigheid en het recht inspireren. Wij zijn er zeker van: een goede politiek staat ten dienste van de vrede; zij respecteert en bevordert de fundamentele mensenrechten, die eveneens wederzijdse plichten zijn, opdat er tussen de huidige en toekomstige generaties een band van vertrouwen en erkenning wordt gesmeed.

4. De ondeugden van de politiek

Naast de deugden ontbreekt het helaas ook in de politiek niet aan ondeugden die hetzij aan persoonlijke onbekwaamheid, hetzij aan mistoestanden in de omgeving en in de instellingen te wijten zijn. Het is voor allen duidelijk dat de ondeugden van het politieke leven de systemen waarbinnen het zich afspeelt, evenals het gezag, de beslissingen en het handelen van de personen die zich daar aan wijden, hun geloofwaardigheid ontnemen. Deze ondeugden, die het ideaal van een authentieke democratie verzwakken, zijn een schande van het openbare leven en brengen de maatschappelijke vrede in gevaar: de corruptie - in haar talrijke vormen van onrechtmatige toe-eigening van publieke goederen of instrumentalisering van personen -, het ontkennen van het recht, het niet respecteren van de gemeenschappelijke regels, het zich op onwettige wijze verrijken, de rechtvaardiging van de macht door middel van geweld of met het willekeurige voorwendsel van de "staatsraison", de neiging om eeuwig aan de macht te blijven, xenofobie en racisme, weigeren zorg te dragen voor de aarde, het ongelimiteerd uitbuiten van de natuurlijke bronnen voor onmiddellijk profijt, het verachten van hen die tot ballingschap verplicht zijn.

5. Goede politiek bevordert de deelname van de jongeren en het vertrouwen in de ander

Wanneer het uitoefenen van politieke macht er alleen maar op gericht is om de belangen van enkele bevoorrechte individuen veilig te stellen, wordt de toekomst op het spel gezet en kunnen de jongeren verleid worden tot wantrouwen, omdat zij ertoe worden veroordeeld aan de rand van de maatschappij te blijven zonder mogelijkheden om aan een project voor de toekomst deel te nemen. Wanneer de politiek daarentegen concreet wordt vertaald in het bemoedigen van jonge talenten en van roepingen die erom vragen te worden verwezenlijkt, verspreidt de vrede zich in de gewetens en op de gezichten. Het wordt een dynamisch vertrouwen, dat betekent "ik vertrouw jou en geloof met jou" in de mogelijkheid samen te werken voor het algemeen welzijn. De politiek is voor de vrede, als zij derhalve tot uitdrukking komt in de erkenning van de charisma's en de vermogens van iedere persoon. "Wat is er mooier dan een uitgestoken hand? Zij is door God gewild om te geven en te ontvangen. God heeft niet gewild dat zij doodt (vgl. Gen. 4, 1vv.) of dat zij doet lijden,

⁵ Vgl. Toespraak tot de tentoonstelling-het congres "Civitas" van Padua: "30giorni", nr. 5 van 2002.

maar dat zij geneest en helpt te geven. Naast het hart en het verstand kan ook de hand een instrument van dialoog worden”.⁶

Ieder kan zijn eigen steentje bijdragen aan de opbouw van het gemeenschappelijk huis. Een authentiek politiek leven dat gebaseerd is op het recht en op een loyale dialoog tussen personen, vernieuwt zich in de overtuiging dat iedere vrouw, iedere man en iedere generatie een belofte in zich houdt die nieuwe relationele, intellectuele, culturele en spirituele energie kan uitstralen. Een dergelijk vertrouwen is nooit gemakkelijk, omdat de menselijke relaties complex zijn. Wij leven in het bijzonder in deze tijd in een klimaat van wantrouwen, dat geworteld is in de angst voor de ander of de vreemdeling, in de vrees het eigen voordeel te verliezen, en dat zich helaas ook op politiek niveau openbaart door vormen van uitsluiting of nationalisme die de broederschap ter discussie stellen waaraan onze geglobaliseerde wereld zo'n behoefte heeft. Meer dan ooit hebben onze maatschappijen vandaag “bewerkers van de vrede” nodig die boodschappers en authentieke getuigen kunnen zijn van God de Vader, die het welzijn en het geluk van de menselijke familie wil.

6. Nee tegen de oorlog en de strategie van de angst

Terwijl wij de jongeren die in de gevechten van de Eerste Wereldoorlog zijn gevallen, en de verscheurde burgerbevolkingen herdenken, kennen wij honderd jaar na het einde ervan vandaag meer dan ooit de verschrikkelijke les van de broederoorlogen: de vrede mag nooit worden gereduceerd tot alleen maar een evenwicht van krachten en angst. De ander voortdurend bedreigen betekent hem tot object reduceren en zijn waardigheid ontkennen. Dat is de reden waarom wij opnieuw bevestigen dat escalatie in termen van intimidatie, evenals het ongecontroleerd verspreiden van wapens ingaat tegen de moraal en het zoeken naar een ware eensgezindheid. Terreur die wordt uitgeoefend tegen de meest kwetsbare personen, draagt bij aan de ballingschap van hele bevolkingen die op zoek zijn naar een land van vrede. Politieke discoursen die ertoe neigen migranten van alle kwaden te beschuldigen en de armen van hoop te beroven, zijn onhoudbaar. Er dient daarentegen opnieuw benadrukt te worden dat vrede gebaseerd is op het respect voor iedere persoon, wat zijn geschiedenis ook is, op het respecteren van het recht en het algemeen welzijn, van de schepping die ons is toevertrouwd, en de morele rijkdom die aan ons door de voorbije generaties is doorgegeven.

Onze gedachten gaan bovendien in het bijzonder uit naar de kinderen die in de huidige gebieden van een conflict leven, en naar al degenen die zich ervoor inzetten dat hun leven en rechten worden beschermd. In de wereld wordt een op de zes kinderen getroffen door oorlogsgeweld of de gevolgen daarvan, wanneer het niet wordt gerekruteerd om zelf soldaat of gijzelaar van gewapende groepen te worden. Het getuigenis van hen die zich inzetten om de waardigheid van en het respect voor kinderen te beschermen, is uiterst kostbaar voor de toekomst van de mensheid.

⁶ Benedictus XVI, *Toespraak tot de autoriteiten van Benin*, Cotonou, 19 november 2011.

7. Een groot vredesproject

Wij vieren in deze dagen de zeventigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die aan de vooravond van het tweede mondiale conflict werd aangenomen. Naar aanleiding hiervan herinneren wij aan de opmerking van de heilige paus Johannes XXIII: "Wanneer bij de mensen het bewustzijn aan de oppervlakte komt van hun rechten, dan moet bij dat bewustzijn ook de gewaarwording van de respectievelijke plichten boven komen: personen die deze rechten bezitten, moeten zich bewust zijn dat zij die moeten doen gelden als een eis en uitdrukking van hun waardigheid; en al de andere mensen dat zij dezelfde rechten moeten erkennen en respecteren".⁷

Vrede is namelijk de vrucht van een groot politiek project dat is gebaseerd op de wederzijdse verantwoordelijkheid en de onderlinge afhankelijkheid van mensen. Maar het is ook een uitdaging die dag na dag moet worden aangenomen. Vrede is een bekering van het hart en de ziel, en het is gemakkelijk de drie onlosmakelijke dimensies van deze innerlijke en gemeenschappelijke vrede te herkennen:

- vrede met zichzelf door onverzettelijkheid, woede en ongeduld af te wijzen en, zoals de heilige Franciscus van Sales aanraadde, door "een beetje mildheid jegens zichzelf" te betrachten om "anderen een beetje mildheid te betonen";

- vrede met de ander: een familielid, een vriend, een arme, een lijdende...; door de ontmoeting te wagen en te luisteren naar de boodschap die hij met zich meebrengt;

- vrede met de schepping door opnieuw de grootheid te ontdekken van Gods gave en het deel van de verantwoordelijkheid die ieder van ons toekomt als bewoner van de wereld, als burger en bewerker van de toekomst.

Vredespolitiek die de menselijke broosheden goed kent en zich ermee belast, kan altijd putten uit de geest van het Magnificat dat Maria, Moeder van Christus de Heiland en Koningin van de Vrede, zingt namens alle mensen: "Barmhartig is Hij van geslacht tot geslacht voor hen die Hem vrezen. Hij toont de kracht van zijn arm; slaat trotsen van hart uiteen. Heersers ontnemt Hij hun troon, maar verheft de geringen; [...] gedachtig zijn barmhartigheid voor eeuwig jegens Abraham en zijn geslacht, gelijk Hij had gezegd tot onze vaders" (Luc. 1, 50-55).

Uit het Vaticaan, 8 december 2018.

Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers
Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

⁷ Encycl. *Pacem in terris* (11 april 1963), 24.